

Πέμπτη 1^η Δεκεμβρίου 2016

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

«Επιχειρηματικότητα 2015 – 2016: Κρίσιμη καμπή για την αναπτυξιακή δυναμική του επιχειρηματικού συστήματος»

Με βάση την έρευνα του Global Entrepreneurship Monitor που εκπονεί στην Ελλάδα το IOBE κατά το 2015 στην Ελλάδα:

- Περίπου 450.000 άτομα βρίσκονταν στα αρχικά στάδια επιχειρηματικής δραστηριότητας (συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης).
- Συνολικά 1,33 εκατομμύρια άτομα συνολικά αναπτύσσουν κάποιου είδους επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Περίπου 200.000 άτομα διέκοψαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.
- Σημαντική αύξηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας – αμβλύνεται το σχετικό χάσμα μεταξύ των δυο φύλων.
- Μεγάλη αύξηση των επιχειρηματικών εγχειρημάτων στον πρωτογενή τομέα και τη μεταποίηση.
- Ενίσχυση των επιχειρηματικών εγχειρημάτων με εξαγωγικό προσανατολισμό.
- Αν και υποχωρεί στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2008, που ξεκίνησε η κρίση, η επιχειρηματικότητα «ανάγκης», παραμένει από τις υψηλότερες στην Ευρώπη.
- Η έναρξη επιχείρησης στην Ελλάδα απαιτεί διπλάσιο αρχικό κεφάλαιο (30.000 ευρώ) σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο (16.400 ευρώ).
- Ευρωπαϊκά κονδύλια (ΕΣΠΑ) και οικογένεια οι κύριες πηγές άντλησης χρηματοδότησης των επίδοξων επιχειρηματιών.
- Η ρηχότητα, η εσωστρέφεια και η μικρή συμβολή στην απασχόληση, παραμένουν βασικά χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.
- Δυσμενέστερο το επιχειρηματικό περιβάλλον στη χώρα σε σύγκριση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες καινοτομίας.
- Σε επίπεδο – ρεκόρ το ποσοστό του πληθυσμού που δεν διαβλέπει επιχειρηματικές ευκαιρίες στη χώρα για τους επόμενους 6 μήνες.

Πραγματοποιήθηκε σήμερα εκδήλωση που διοργάνωσε το **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)** για την παρουσίαση της **Ετήσιας Έκθεσης για την Επιχειρηματικότητα**. Η έκθεση με τίτλο: **«Επιχειρηματικότητα 2015–2016: Κρίσιμη καμπή για την αναπτυξιακή δυναμική του επιχειρηματικού συστήματος»** πραγματοποιείται στο πλαίσιο της διεθνούς ερευνητικής κοινοπραξίας του **Global Entrepreneurship Monitor (GEM)**.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με χαιρετισμό του **Πρόεδρου του IOBE κ. Τάκη Αθανασόπουλου**, ενώ την Έκθεση παρουσίασε ο **Επίκουρος Καθηγητής και Υπεύθυνος Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικότητας του IOBE κ. Άγγελος Τσακανίκας**. Ακολούθησε συζήτηση την οποία συντόνισε ο **Γενικός Διευθυντής του IOBE Καθηγητής Νίκος Βέττας**. Συμμετείχαν οι **κκ Λότης Λαμπριανίδης, Γενικός Γραμματέας Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, Βασίλης Κορκίδης, Πρόεδρος της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου και η κα Λένα Φιλίππου, Innovation Center Director της Κορρές Φυσικά Προϊόντα**.

Σύμφωνα με την Έκθεση το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-64 που βρίσκονταν το 2015 σε αρχικά στάδια επιχειρηματικής ενεργοποίησης υποχωρεί στο 6,7% (περίπου 450.000 άτομα) έναντι 7,8% (περίπου 520.000 άτομα) το 2014. Η επίδοση αυτή κινείται στα επίπεδα του μακροχρόνιου μέσου όρου του δείκτη στην Ελλάδα είναι όμως χαμηλότερη από το μέσο όρο των «χωρών καινοτομίας» (8,5%), δηλαδή των αναπτυγμένων χωρών που συμμετέχουν στο GEM. Συνυπολογίζοντας το πολύ υψηλό ποσοστό του πληθυσμού που είναι καθιερωμένος επιχειρηματίας, δηλαδή λειτουργεί ήδη ένα εγχείρημα για τουλάχιστον 3,5 χρόνια, και το οποίο το 2015 ξεπερνά το 13% (από 12,8% το 2014), τότε προκύπτει ότι περίπου το 20% του πληθυσμού, δηλαδή περίπου 1,33 εκατ. άτομα, έχει κάποια σχέση με την επιχειρηματικότητα. Πρόκειται για την υψηλότερη επίδοση στην Ευρώπη και συνδέεται βεβαίως με τον υψηλό επίπεδο αυτοαπασχόλησης που συνεχίζει να κυριαρχεί στη δομή της ελληνικής επιχειρηματικότητας.

Το ποσοστό του πληθυσμού που δηλώνει πως έχει διακόψει ή αναστείλει την επιχειρηματική του δραστηριότητα το 2015 ανέρχεται στο 3,0% του πληθυσμού (περίπου 200 χιλιάδες άτομα), οριακά υψηλότερα από το αντίστοιχο ποσοστό του 2014 (2,8%), αλλά πολύ υψηλότερα από το μέσο όρο των χωρών καινοτομίας (1,8%). Επτά στους δέκα δηλώνουν ως βασικότερο λόγο διακοπής ή αναστολής λειτουργίας της επιχείρησης την έλλειψη κερδοφορίας. Πρόκειται για δείκτη όπου διαχρονικά η Ελλάδα εμφάνιζε υψηλές τιμές (ακόμα και στις περιόδους ισχυρής μεγέθυνσης της οικονομίας), καθώς ως ένα βαθμό συσχετίζεται με το υψηλό επίπεδο επιχειρηματικότητας. Δηλαδή σε χώρες όπου ξεκινούν ποσοτικά πολλά νέα εγχειρήματα, καταγράφονται αντίστοιχα και πολλές αποτυχίες.

Το 22,3% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων (περίπου 124 χιλιάδες άτομα) δηλώνουν επιχειρηματίες ανάγκης και το 34,4% (περίπου 155 χιλιάδες άτομα) επιχειρηματίες ευκαιρίας. Η επιχειρηματικότητα ευκαιρίας κινείται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από το μέσο όρο των χωρών καινοτομίας (52,2%), ενώ αντίστοιχα η επιχειρηματικότητα ανάγκης σε υψηλότερα επίπεδα (18,9%). Διαπιστώνεται πάντως ότι γενικά σε χώρες με υφεσιακά χαρακτηριστικά και υψηλή ανεργία των νέων, η διέξοδος προς την επιχειρηματικότητα συνιστά μια βιοποριστική επιλογή και όχι μια επιλογή αξιοποίησης πραγματικών επιχειρηματικών ευκαιριών. Θετική εξέλιξη είναι πάντως το γεγονός ότι το 2015 καταγράφεται το χαμηλότερο ποσοστό επιχειρηματιών ανάγκης από το 2008 που ξεκίνησε η οικονομική κρίση.

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων αυξήθηκε σε 6% (περίπου 210 χιλιάδες γυναίκες) από 5,8% το 2014, ενώ στους άνδρες μειώθηκε σε 7,5% (περίπου 250 χιλιάδες άνδρες) από 9,9% το 2014. Για πρώτη φορά από όταν ξεκίνησε η σχετική έρευνα στην Ελλάδα, οι γυναίκες αποτελούν το 44% του

συνόλου των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων, το υψηλότερο ποσοστό που έχει καταγραφεί, στοιχείο που σημαίνει ότι το σχετικό χάσμα στην επιχειρηματικότητα μεταξύ των δύο φύλων αμβλύνθηκε.

Ηλικιακά, δύο στους τρεις επιχειρηματίες αρχικών σταδίων είναι άνω των 35 ετών ενώ το 29,4% είναι 45-54 ετών, σχεδόν 10% του αντίστοιχου πληθυσμού (8,4% στις χώρες καινοτομίας). Σχεδόν οι δύο στους πέντε επιχειρηματίες (39,6%) έχουν τουλάχιστον ένα πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με το 9% μάλιστα να έχει κάποιου είδους μεταπτυχιακή ειδίκευση. Σχεδόν 37% όμως είναι απλώς Απόφοιτοι Λυκείου, ποσοστό μάλιστα που έχει ενισχυθεί σε σχέση με το 2014.

Χαρακτηριστικά επιχειρηματικών εγχειρημάτων

Σε κλαδικό επίπεδο, το 2015 σημειώνεται εκτίναξη του ποσοστού που ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα, στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ (12%), και ταυτόχρονα το υψηλότερο στην Ευρώπη. Θετικά αξιολογείται η άνοδος του ποσοστού των εγχειρημάτων που αφορούν στη μεταποίηση (21,7%), σε επίπεδο υψηλότερο μάλιστα από το μέσο όρο των χωρών καινοτομίας (19,4%). Το ζητούμενο ωστόσο είναι να περιοριστεί ως ένα βαθμό στα επίπεδα των υπόλοιπων χωρών το ποσοστό των εγχειρημάτων που σχετίζονται με κλάδους με μικρότερη συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη, κλάδους δηλαδή που είναι πλησιέστερα στον τελικό καταναλωτή.

Σε άλλα ποιοτικά χαρακτηριστικά από την έρευνα προκύπτει ο χαμηλός βαθμός καινοτομίας καθώς το 61% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων δηλώνει ότι κανένας, δυνητικός, πελάτης δε θα θεωρήσει τα προϊόντα-υπηρεσίες τους νέα και πρωτοποριακά, έναντι 51,5% κατά μέσο όρο στις χώρες καινοτομίας. Μόλις το 12,3% δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν εντελώς νέες τεχνολογίες. Το 54,3% των επιχειρηματιών – αυξημένο σε σχέση με το 2014- δηλώνει πως πολλές επιχειρήσεις προσφέρουν παρόμοιο προϊόν ή υπηρεσία στην αγορά, εισέρχονται δηλαδή σε αγορές με ισχυρό ανταγωνισμό. Μόλις το 2,3% των νέων εγχειρημάτων διαθέτουν δυναμική ανάπτυξης νέων αγορών (niche markets) ποσοστό που κατατάσσει την Ελλάδα προτελευταία στη σχετική κατάταξη.

Σχεδόν ένας στους τρεις επιχειρηματίες αρχικών σταδίων δηλώνει ότι πέρα από τους ιδρυτές, κανείς άλλος δεν θα εργάζεται στο εγχείρημα αυτό, τουλάχιστον κατά τη στιγμή της έναρξης λειτουργίας. Ταυτόχρονα όμως, ένα 62% δηλώνει ότι θα απασχολεί 1 έως 5 άτομα, επίδοση που είναι από τις υψηλότερες διαχρονικά. Γενικά, η νέα επιχειρηματικότητα αναπαράγει τη βασική δομή της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή μια οικονομία που βασίζεται στη λειτουργία πολύ μικρών επιχειρήσεων, οι περισσότερες εκ των οποίων δεν αναπτύσσονται και ως εκ τούτου δεν δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

Ένα θετικό στοιχείο που προκύπτει από την έρευνα είναι η εξωστρέφεια των νέων εγχειρημάτων, καθώς μόνο ένας στους τρεις δηλώνει ότι απευθύνεται αποκλειστικά στην εγχώρια αγορά, έναντι 39,4% στις χώρες καινοτομίας. Μάλιστα, περίπου 23% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι πάνω από το ¼ του τζίρου τους προέρχεται από πελάτες εξωτερικού, επίδοση που υπερτερεί του μέσου όρου των αναπτυγμένων χωρών (20,2%). Σαφώς μέρος αυτής της θετικής τάσης σχετίζεται με τον σχετικά υψηλό αριθμό εγχειρημάτων υπηρεσιών καταλυμάτων, που εκ της φύσεως της δραστηριότητας έχουν έναν εξωστρεφή χαρακτήρα. Διαχρονικά πάντως καταγράφεται το αισιόδοξο γεγονός ότι από το 2012 όταν πάνω από τα μισά νέα εγχειρήματα κατευθύνονταν αποκλειστικά στην εγχώρια αγορά, πλέον αυτό υποχωρεί το 2015 στο 33,9%.

Προσωπικές και πολιτισμικές στάσεις ως προς την επιχειρηματικότητα

Μόλις το 14,2% του πληθυσμού (έναντι 20% το 2014) διαβλέπει να αναδεικνύονται επιχειρηματικές ευκαιρίες στη χώρα στο επόμενο εξάμηνο. Πρόκειται για μία από τις χαμηλότερες επιδόσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, ενδεικτικό της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας και της αυξημένης αβεβαιότητας που κυριάρχησε στην χώρα το 2015.

Ωστόσο το επίπεδο της αυτοπεποίθησης των πολιτών διατηρείται πάνω από το μέσο όρο των χωρών καινοτομίας, καθώς το 46,8% του πληθυσμού (από 45,6% το 2014), δηλώνει ότι διαθέτει τις ικανότητες, τις γνώσεις και την εμπειρία για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Παράλληλα όμως, διατηρείται σε πολύ υψηλά επίπεδα (64,2%), από τις υψηλότερες επιδόσεις στον κόσμο, ο φόβος της επιχειρηματικής αποτυχίας.

Ένα 61% δηλώνει ότι η επιχειρηματικότητα αποτελεί καλή επιλογή επαγγελματικής σταδιοδρομίας, (58,6% το 2014) και ένα 67,8% (από 66%) δηλώνει ότι οι επιτυχημένοι επιχειρηματίες αντιμετωπίζονται με σεβασμό και καταξίωση στη χώρα, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά από την έναρξη της κρίσης. Από την άλλη πλευρά η Ελλάδα συνεχίζει να καταγράφει μία από τις χαμηλότερες επιδόσεις στην Ευρώπη στην προβολή επιτυχημένων περιπτώσεων επιχειρηματιών από τα μέσα ενημέρωσης, καθώς μόλις 38% του πληθυσμού (έναντι 46% το 2014), απαντά σε αυτό θετικά.

Ύψος επένδυσης και εργαλεία χρηματοδότησης

Παρά την οικονομική κρίση που έχει επηρεάσει δυσμενώς τις συνθήκες χρηματοδότησης της επιχειρηματικότητας, τα τελευταία χρόνια πυκνώνει η διάθεση σύγχρονων εργαλείων χρηματοδότησης για την τόνωση της επιχειρηματικότητας. Έτσι εκτός από τις παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης ενός εγχειρήματος (τράπεζες, αυτοχρηματοδότηση, οικογενειακός δανεισμός), έχουν αναπτυχθεί πλέον και άλλοι μηχανισμοί όπως τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, ο peer-to -peer δανεισμός, το crowdfunding, η μικροχρηματοδότηση, αλλά και άλλοι πιο εξειδικευμένοι μηχανισμοί δανεισμού.

Με βάση την έρευνα του GEM στην Ελλάδα κατά το 2015, τα μισά νέα εγχειρήματα που ξεκίνησαν απαιτούσαν ένα κεφάλαιο πάνω από 30,000€, ποσό που είναι σχεδόν διπλάσιο από τον ευρωπαϊκό μέσο (16.400€), αλλά υψηλότερο ακόμα και σε σύγκριση με τις χώρες υψηλού εισοδήματος (24.000€). Μάλιστα, ακόμα και οι επιχειρηματίες ανάγκης χρειάζονται περισσότερους χρηματικούς πόρους για να ξεκινήσουν μια επιχείρηση σε σχέση με λοιπούς ευρωπαίους επιχειρηματίες ανάγκης (25.500€ έναντι 21.000€ στις χώρες καινοτομίας). Ανάλογη είναι η εικόνα και για τις έντονα εξωστρεφείς νέες επιχειρήσεις καθώς απαιτείται αρκετά υψηλό αρχικό κεφάλαιο (περίπου 66.000€), διπλάσιο της υπόλοιπης Ευρώπης (32.000€).

Για τη χρηματοδότηση των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων αξιοποιούνται διάφορες πηγές. Ειδικά το 2015, πιθανόν λόγω και της ωρίμανσης αρκετών διαρθρωτικών πόρων τύπου ΕΣΠΑ, το 44% δηλώνει ότι αξιοποίησε κάποια δημόσια χρηματοδότηση ή επιδότηση στο πλαίσιο κυβερνητικού προγράμματος, έναντι μόλις 24% στην Ευρώπη. Προφανώς ο ρόλος της οικογένειας είναι επίσης σημαντικός, καθώς το 35% αξιοποίησε την πηγή αυτή (έναντι 24% στις χώρες καινοτομίας). Παρά την πολυσυλλεκτικότητα πηγών χρηματοδότησης όμως, ο νέος επιχειρηματίας χρειάστηκε να καταβάλει περίπου τα $\frac{3}{4}$ της συνολικής επένδυσης από ίδια κεφάλαια (αποταμίευση, φίλοι, οικογένεια) έναντι αντίστοιχου όμως περίπου ποσοστού (71%) και στις χώρες καινοτομίας. Τέλος ένα 7,6% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων έλαβε χρηματοδότηση από άτυπους επενδυτές, όσο περίπου κατά μέσο όρο και τις άλλες χώρες καινοτομίας (6,5% στην Ευρώπη).

Οι απόψεις των εμπειρογνώμωνων

Το IOBE στο πλαίσιο του GEM διενεργεί μία επιπλέον έρευνα πεδίου, σε εθνικούς εμπειρογνώμονες, ειδικούς σε διάφορες διαστάσεις του επιχειρηματικού περιβάλλοντος σε κάθε χώρα. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας του 2015, το επιχειρηματικό περιβάλλον στη χώρα παραμένει δυσμενέστερο σε σύγκριση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες καινοτομίας σε αρκετές διαστάσεις του. Η χαμηλή δυναμική της ελληνικής επιχειρηματικότητας ερμηνεύεται σε ένα βαθμό από τις επιπτώσεις της κρίσης, κυρίως όμως οφείλεται σε δομικές/διαρθρωτικές αδυναμίες της χώρας αναφορικά με τη γραφειοκρατία, το ασταθές φορολογικό πλαίσιο, αλλά και τη μη διαθεσιμότητα ή μη αποτελεσματική λειτουργία μηχανισμών προώθησης και υποστήριξης της επιχειρηματικότητας.

Τα βασικά εμπόδια επιχειρηματικής δραστηριοποίησης στην Ελλάδα σε σημαντικό βαθμό εκπορεύονται από την έλλειψη ενός ευρύτερου πλαισίου εθνικών πολιτικών για την επιχειρηματικότητα. Σημαντικά προσκόμματα στην επιχειρηματικότητα τίθενται ακόμα από τη δυσκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση, τα υψηλά εμπόδια εισόδου στην αγορά, αλλά και την επικρατούσα κουλτούρα για θέματα επιχειρηματικότητας που είναι μάλλον αμφίσημη. Εξαιρεση, στη γενική δυσμενή εικόνα αποτελεί ο τομέας της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα ζητήματα πρόσβασης των νέων σε επιστημονική/τεχνολογική γνώση και στην υποστήριξη των επιχειρηματικών εγχειρημάτων που βασίζονται σε υψηλή τεχνολογία, αλλά και στην πρόσβαση σε υλικές υποδομές, όπου οι επιδόσεις της Ελλάδας το 2015 συγκλίνουν με το μέσο όρο των χωρών καινοτομίας.

Τι είναι το GEM

Το IOBE στο πλαίσιο της συμμετοχής του στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα GLOBAL ENTREPRENEURSHIP MONITOR (GEM) εκπονεί την Ετήσια Έκθεση για την Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα που αναφέρεται στην περίοδο 2007-2008. Το GEM είναι ένα ερευνητικό Πρόγραμμα που συλλέγει εμπειρικά δεδομένα από ένα ευρύ σύνολο χωρών παγκοσμίως και μέσω ειδικών εκδόσεων και εκθέσεων συνεισφέρει στη παγκόσμια συζήτηση για την επιχειρηματικότητα. Το IOBE, αποτελεί τον ελληνικό εταίρο στο ερευνητικό consortium του GEM και είναι υπεύθυνο για τη διεξαγωγή των αναγκαίων ερευνών στον ελληνικό πληθυσμό, την επεξεργασία των αποτελεσμάτων με βάση την κοινή εναρμονισμένη μεθοδολογία και την ένταξη τους στο διεθνές αναλυτικό πλαίσιο του GEM, ώστε να επιτυγχάνεται η συγκρισιμότητα των στοιχείων.

Η μελέτη εκπονήθηκε με τη στήριξη της

Χορηγοί επικοινωνίας

